

การศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
A Study of the Social Capital of Sao Lao Sub-District Community
Nong Kung Si District Kalasin Province

พิชญ์ทิพา สุวรรณศรี

Pichtipar Suwannasri

อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Lecturer from the Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University

*Corresponding Author Email: Kaew2001kk@gmail.com

Received: 3 April 2025

Revised: 18 April 2025

Accepted: 20 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและข้อมูลชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านกายภาพ 1.1) โครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม โครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง โดยมีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านและตัวอำเภอ ซึ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและขนส่งผลผลิตทางการเกษตร 1.2) ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่การเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวและพืชไร่ตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำห้วยหนองน้ำ และอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่เป็นแหล่งน้ำดิบในการเกษตรและใช้ในครัวเรือน 1.3) สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่สำคัญของชุมชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นศูนย์รวมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น วัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นแหล่งให้บริการด้านสุขภาพ การศึกษา และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีตลาดสดและศูนย์สาธารณประโยชน์ที่ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมชุมชน เช่น งานประเพณีบุญบั้งไฟ และงานบุญเดือนสิบสองสิ่งเหล่านี้มีบทบาทในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 2) ด้านภูมิปัญญาการทำแจ่วบอง คือ การทำแจ่วบองเป็นทักษะที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ปลา ร้า พริก ข่า ตะไคร้ และสมุนไพรอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการรักษาอัตลักษณ์ทางอาหารของชุมชนแล้ว ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการรวมกลุ่มกันผลิตแจ่วบองเพื่อจำหน่าย 3) ทุนทางสังคมด้านปลาสาม คือ สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมการถนอมอาหารของชาวอีสาน ซึ่งได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การทำปลาสามในชุมชนอาศัยวัตถุดิบจากแหล่งน้ำในท้องถิ่น เช่น ปลาตะเพียนและปลานิล โดยใช้กระบวนการหมักดองตามสูตรดั้งเดิมที่พัฒนามายาวนาน และ 4) ทุนทางสังคมด้านความสามัคคี คือ เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาในทุกด้าน ความสามัคคีของชาวบ้านสะท้อนให้เห็นผ่านการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

คำสำคัญ: การศึกษาทุนทางสังคม, ชุมชนตำบลเสาเล้า, จังหวัดกาฬสินธุ์

Abstract

This research consists purposes were to study the data of Sao Lao Subdistrict Community Nong Kung Si District Kalasin Province. This is a qualitative research The research instrument is an interview form The target group is 20 people who are selected by purposive sampling. The data collected from documents and interview forms are analyzed by content analysis. The research results found that 1) Physical aspect 1.1) Infrastructure and transportation 1.2) Natural resources and water sources 1.3) Community facilities and important places 2) Wisdom in making Jaew Bong: Making Jaew Bong is a skill passed down from generation to generation using local ingredients such as fermented fish, chili, galangal, lemongrass and other herbs. In addition to preserving the food identity of the community, it also helps build relationships among people in the community through the transfer of knowledge and grouping together to produce Jaew Bong for sale 3) Social capital in fermented fish: reflects the local wisdom and culture of food preservation of the Isan people, which has been passed down from generation to generation. Making fermented fish in the community relies on ingredients from local water sources such as carp and tilapia. by using the traditional fermentation process that has been developed for a long time and 4) social capital in terms of unity, which is an important foundation that helps strengthen the community and promotes development in all aspects The unity of the villagers is reflected in their mutual assistance.

Keywords: Social Capital Study, Sao Lao Sub-District Community, Kalasin Province

บทนำ

การศึกษาทุนทางสังคม ของชุมชนเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และเครือข่ายที่เกิดขึ้นในสังคมท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเจริญก้าวหน้าของชุมชน ทุนทางสังคมไม่ใช่เพียงแค่ทรัพยากรทางการเงินหรือวัตถุ แต่ยังรวมถึงความเชื่อมโยง ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาโครงการต่าง ๆ การศึกษานี้ช่วยให้เราเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนและวิธีการเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งทุนทางสังคมในชุมชนสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น ทุนความสัมพันธ์ (Bonding Social Capital) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มคนใกล้ชิด เช่น ครอบครัวและเพื่อน ทุนที่สร้างขึ้นระหว่างกลุ่มคนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และทุนที่เชื่อมโยงกับกลุ่มที่หลากหลาย (Bridging Social Capital) ที่มีการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนต่าง ๆ การศึกษาทุนทางสังคมจึงช่วยให้เห็นถึงวิธีการที่ชุมชนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งทั้งภายในและภายนอกเพื่อส่งเสริมการพัฒนาในทุกด้าน เป็นต้น

การศึกษาทุนทางสังคมยังสำรวจบทบาทของความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายในการพัฒนา ชุมชนที่มีทุนทางสังคมที่แข็งแกร่งมักจะมีความสามารถในการตอบสนองต่อความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น เช่น การรับมือกับภัยพิบัติ หรือการส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาและสุขภาพ การมีเครือข่ายการสนับสนุนภายในชุมชนยังช่วยลดปัญหาความยากจนและเสริมสร้างความเสมอภาคในสังคมได้ ซึ่งผลจากการศึกษาทุนทางสังคมจะช่วยให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถออกแบบนโยบายหรือโครงการที่เหมาะสมกับลักษณะของชุมชนและ

สามารถเสริมสร้างทุนทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างและเสริมสร้างทุนทางสังคมที่แข็งแกร่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เจริญเติบโตและสามารถเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ได้ในอนาคต

ทุนทางสังคม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยหมายถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานทางสังคมที่ช่วยให้สมาชิกในชุมชนสามารถร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน รวมถึงบทบาทของทุนทางสังคมในการส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

การศึกษานี้ เน้นการสำรวจลักษณะของทุนทางสังคมในชุมชนตำบลเสาเล้า โดยเฉพาะโครงสร้างเครือข่ายทางสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมส่วนรวม และระดับความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการพัฒนา นอกจากนี้ ยังศึกษาถึงกลไกการรักษาและถ่ายทอดทุนทางสังคม เช่น ระบบเครือญาติ การแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือระหว่างครัวเรือน และบทบาทขององค์กรท้องถิ่นที่มีต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

นอกจากนี้ การศึกษายังพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทุนทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การอพยพย้ายถิ่นของแรงงาน หรือการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ปัจจัยเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของผู้คน และอาจมีผลต่อระดับของความไว้วางใจและความร่วมมือในชุมชน ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของทุนทางสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการหาแนวทางส่งเสริมให้ชุมชนสามารถปรับตัวและรักษาความเข้มแข็งของเครือข่ายทางสังคมได้ ผลการศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาเครือข่ายทางสังคมให้มีความแน่นแฟ้น และการใช้ทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ข้อมูลจากการศึกษานี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะการศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการทำงานร่วมกันของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามและผู้นำชุมชนในพื้นที่ มีการวางแผน การพัฒนา ศึกษาเรียนรู้ร่วมกับชุมชน นำหลักวิชาการสร้างแกนนำแบบบูรณาการเรียนรู้และกิจกรรมโดยใช้พื้นที่ในชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายประชาชน และมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามได้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนเกิดการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและข้อมูลชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

การบทวนวรรณกรรม

การศึกษาข้อมูลชุมชนในประเทศไทย มักจะมุ่งเน้นที่การประเมินสถานการณ์ของชุมชน เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ การเกษตร การศึกษา และการจัดการสิ่งแวดล้อม (สุกัญญา ศรีบัวทอง, 2020) ผลลัพธ์จากการศึกษาเหล่านี้ช่วยให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างนโยบายหรือแผนการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ (สมเกียรติ เกิดสิน, 2019) การศึกษาข้อมูลชุมชน ไม่เพียงแต่เป็นการรวบรวมข้อมูล แต่ยังเป็นกระบวนการที่ช่วยสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากสมาชิกในชุมชน ซึ่งสามารถเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกันและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่าง

ยังยืน (นุชนภา บุญเจริญ, 2021) การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลจะทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องและสะท้อนความเป็นจริงที่มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนในชุมชน

การศึกษาข้อมูลชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญในการทำความเข้าใจลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน (Green, G. P. and Haines, A., 2016) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลชุมชน เครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลชุมชน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ (Babbie, E., 2020) การใช้เครื่องมือเหล่านี้ช่วยให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนสภาพที่แท้จริงของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้ถูกนำมาใช้เพิ่มมากขึ้นในการศึกษาข้อมูลชุมชน (Goodchild, M. F., 2018) การศึกษาข้อมูลชุมชน เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำความเข้าใจชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลชุมชนมีความหลากหลาย และต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ แม้ว่าจะมีข้อจำกัด แต่การนำเทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของประชาชนมาใช้สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการศึกษาข้อมูลชุมชนได้ และการศึกษาข้อมูลชุมชน เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้วิจัยและนักพัฒนาสามารถเข้าใจลักษณะของชุมชนและทรัพยากรที่มีอยู่ การศึกษานี้ไม่ได้จำกัดแค่การเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการวิเคราะห์และการตีความข้อมูลที่ได้เพื่อพัฒนานโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ที่จะส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนในระยะยาว (นพรัตน์ บุญลือ, 2020) การศึกษาข้อมูลชุมชนมักจะเกี่ยวข้องกับการสำรวจข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนในชุมชน (สมชาย อารมณัติ, 2018) การเก็บข้อมูลในชุมชนมีหลายวิธีการ เช่น การสัมภาษณ์ การสำรวจทางสถิติ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเก็บข้อมูล (อังคณา พันธะกุล, 2019) การเลือกวิธีการเก็บข้อมูลที่เหมาะสมจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและสามารถสะท้อนความเป็นจริงของชุมชนได้ดีที่สุด (วิชาญ พูลศิริ, 2021) นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรและเศรษฐกิจ การศึกษาข้อมูลชุมชนยังมุ่งเน้นการเข้าใจปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาความยากจน การศึกษา และสุขภาพในชุมชน (ธนากร บุญยพงษ์, 2020) การศึกษาข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้สามารถวางแผนแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในการพัฒนานโยบายที่มีความยั่งยืนและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน

สอดคล้องกับการศึกษาทุนทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยหมายถึงทรัพยากรที่เกิดจากเครือข่ายความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ และบรรทัดฐานทางสังคมที่ช่วยให้สมาชิกในชุมชนสามารถร่วมมือกันเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน การศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์องค์ประกอบของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชน ตลอดจนบทบาทของทุนทางสังคมในการพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การศึกษานี้ให้ความสำคัญกับการสำรวจเครือข่ายทางสังคมที่เชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กร และสถาบันต่าง ๆ ภายในชุมชน รวมถึงระดับของความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคี นอกจากนี้ยังพิจารณาถึงกลไกทางสังคมที่ช่วยรักษาและถ่ายทอดทุนทางสังคม เช่น ระบบการช่วยเหลือเกื้อกูล ประเพณีท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมชุมชน และผลการศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้าสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยเน้นการเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้ทุนทางสังคมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ข้อมูลที่ได้รับยังสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ ประชาชนในชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาข้อมูลชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้งผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและข้อมูลชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีพื้นที่โดยประมาณ 77 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 47,345 ไร่ ตำบลเสาเล้า มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มติดกับเขตเขื่อนลำปาว ลักษณะดินร่วนปนทรายเหมาะแก่การทำไร่ ทำนา และการประมง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน 1,555 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 5,747 คน แยกเป็นชาย 2,887 คน หญิง 2,860 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยจำนวน 198 คน/ตารางกิโลเมตร ซึ่งจากการลงพื้นที่เป้าหมายตำบลเสาเล้า เบื้องต้นพบว่า ตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นอัตลักษณ์ และมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ คือ แหล่งน้ำเขื่อนลำปาว และประชาชนในพื้นที่มีอาชีพเสริม อาทิ กลุ่มแม่บ้านการเกษตรบ้านหนองไผ่ หมู่ที่ 14 ดำเนินการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากปลา และหมู่บ้าน 1 - 14 กลุ่มทำปลาร้า กลุ่มทอเสื่อ กลุ่มทอผ้าเกล็ดเต่า กลุ่มจักสาน กลุ่มแพทย์แผนไทย กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง กลุ่มตัด เย็บผ้าอุตสาหกรรม เป็นต้น

การศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอนองบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านกายภาพ

ทุนทางสังคมด้านกายภาพ หมายถึง โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรที่เป็นรูปธรรมซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนตำบลเสาเล้า

อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โครงสร้างเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความสามารถในการพึ่งพาตนเองของชุมชน อาทิ

1.1 โครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม คือ ตำบลเสาเล้า มีถนนและเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อหมู่บ้านภายในตำบลและระหว่างตำบลหรือพื้นที่ใกล้เคียง โดยมีถนนลาดยางและถนนลูกรังที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสัญจรของประชาชน นอกจากนี้ยังมีระบบขนส่งสาธารณะและเส้นทางที่เชื่อมต่อกับอำเภอหนองกุงศรีและจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเอื้อต่อการค้าขายและการเดินทางไปทำงานในพื้นที่อื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางพื้นที่ที่ต้องการการพัฒนาเส้นทางให้มีความสะดวกและปลอดภัยมากขึ้น

1.2 ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ คือ ชุมชนตำบลเสาเล้า มีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น หนองน้ำ ลำห้วย และเขื่อนลำปาว ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเกษตรและการดำรงชีวิตของประชาชน การใช้แหล่งน้ำเหล่านี้ช่วยสนับสนุนการทำการเกษตร เช่น การทำนาและการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ ยังมีป่าชุมชนและพื้นที่สีเขียวที่เป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญสำหรับการดำรงชีพและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ชุมชนต้องให้ความสำคัญ

1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่สำคัญของชุมชน คือ ภายในตำบลเสาเล้ามีสถานที่สำคัญที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น วัด โรงเรียน และศูนย์สุขภาพชุมชน วัดในพื้นที่เป็นศูนย์รวมของกิจกรรมทางศาสนาและประเพณีท้องถิ่น โรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่เยาวชน และศูนย์สุขภาพชุมชนให้บริการด้านสาธารณสุขเบื้องต้นแก่ประชาชน นอกจากนี้ ยังมีตลาดชุมชนและร้านค้าท้องถิ่นที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและสนับสนุนการค้าขายภายในตำบล การพัฒนาและเสริมสร้างโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ให้มีความทันสมัยและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในระยะยาว

2. ด้านภูมิปัญญาการทำแจ่วบอง

แจ่วบองของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ความร่วมมือของชุมชนและโอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดจากวัฒนธรรมอาหารพื้นบ้าน การทำแจ่วบองเป็นทักษะที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ปลาแรด พริก ข่า ตะไคร้ และสมุนไพรอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการรักษาอัตลักษณ์ทางอาหารของชุมชนแล้ว ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการรวมกลุ่มกันผลิตแจ่วบองเพื่อจำหน่าย นอกจากนี้ การรวมกลุ่มของผู้ผลิตแจ่วบองในตำบลเสาเล้า เช่น กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ทำให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาและขยายตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมถึงการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานมากขึ้น การสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และหน่วยงานด้านการเกษตรและพาณิชย์ยังเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยให้แจ่วบองของชุมชนมีโอกาสในการแข่งขันทางการตลาดมากขึ้น ดังนั้น แจ่วบองจึงไม่ใช่เพียงแค่อาหารพื้นบ้าน แต่ยังเป็นทุนทางสังคมที่เชื่อมโยงผู้คน ส่งเสริมเศรษฐกิจ และรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนตำบลเสาเล้าให้คงอยู่และพัฒนาไปอย่างยั่งยืน

3. ทุนทางสังคมด้านปลาสาม

ของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมการถนอมอาหารของชาวอีสาน ซึ่งได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การทำปลาสามในชุมชนอาศัยวัตถุดิบจากแหล่งน้ำในท้องถิ่น เช่น ปลาตะเพียนและปลานิล โดยใช้กระบวนการหมักดองตามสูตรดั้งเดิมที่พัฒนามายาวนาน นอกจากเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมในครัวเรือนแล้ว ปลาสามยังกลายเป็นสินค้าชุมชนที่ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ โดยมีการรวมกลุ่มของผู้ผลิตเพื่อ

พัฒนาเทคนิคการทำปลาสามให้มีความปลอดภัยและรสชาติที่คงที่ รวมถึงปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะกับตลาดสมัยใหม่ ความร่วมมือภายในชุมชน เช่น การแบ่งปันวัตถุดิบ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการช่วยกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทำให้ปลาสามกลายเป็นจุดแข็งทางเศรษฐกิจของตำบลเสาเล้า นอกจากนี้ การสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ยังช่วยส่งเสริมให้ปลาสามของชุมชนได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และสามารถขยายตลาดไปสู่ระดับจังหวัดและประเทศได้มากขึ้น ดังนั้น ปลาสามจึงไม่ได้เป็นเพียงอาหารพื้นบ้าน แต่ยังเป็นทุนทางสังคมที่เชื่อมโยงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนตำบลเสาเล้าให้สามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

4. ทุนทางสังคมด้านความสามัคคี

ความสามัคคีของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาในทุกด้าน ความสามัคคีของชาวบ้านสะท้อนให้เห็นผ่านการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชีวิตประจำวัน เช่น การลงแขกทำนา การร่วมแรงร่วมใจในงานบุญประเพณี และการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ การมีกลุ่มองค์กรท้องถิ่น เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ และคณะกรรมการหมู่บ้าน ยังช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันและสร้างความไว้วางใจในหมู่ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ และแกนนำกลุ่มต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางประสานงานและสร้างความร่วมมือระหว่างคนในชุมชน รวมถึงเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ความสามัคคีที่เข้มแข็งทำให้ชุมชนสามารถเผชิญกับปัญหาและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมได้ดี อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ความสามัคคีจึงเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่าในการสร้างเสถียรภาพและความยั่งยืนให้กับชุมชนตำบลเสาเล้าในระยะยาว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ เพื่อศึกษาทุนทางสังคมและข้อมูลชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

เพื่อศึกษาทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) ด้านกายภาพ 1.1) โครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ตำบลเสาเล้ามีโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง โดยมีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านและตัวอำเภอ ซึ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและขนส่งผลผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตาม ถนนบางสายยังเป็นถนนลูกรังที่ชำรุดในช่วงฤดูฝน ส่งผลต่อการเดินทางของประชาชนในพื้นที่ห่างไกล ขณะที่ระบบไฟฟ้าและประปาครอบคลุมทุกครัวเรือน ส่วนระบบโทรคมนาคมและสัญญาณอินเทอร์เน็ตมีให้บริการแต่ยังมีจุดอับสัญญาณบางพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางชุมชน 1.2) ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ ตำบลเสาเล้ามีทรัพยากรธรรมชาติสำคัญ ได้แก่ พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่การเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวและพืชไร่ตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำห้วย หนองน้ำ และอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กที่เป็นแหล่งน้ำดิบในการเกษตรและใช้ในครัวเรือน โดยเฉพาะ “หนองเสาเล้า” ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญคู่ชุมชน ทั้งยังเป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์ปลาพื้นบ้านและจัดกิจกรรมประเพณีท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งยังคงมีผลกระทบต่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภคในบางพื้นที่ 1.3) สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่สำคัญของชุมชน ชุมชนตำบลเสาเล้ามีสถานที่สำคัญและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นศูนย์รวมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น วัด โรงเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นแหล่งให้บริการด้านสุขภาพ การศึกษา และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีตลาดสดและศูนย์สาธารณสุขประโยชน์ที่ใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม

ชุมชน เช่น งานประเพณีบุญบั้งไฟ และงานบุญเดือนสิบสอง สิ่งเหล่านี้มีบทบาทในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เป็นต้น 2) ด้านภูมิปัญญาการทำแจ่วบอง คือ การทำแจ่วบองเป็นทักษะที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยใช้วัตถุดิบที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ปลาข้าว ฝรั่ง ข้าว ตะไคร้ และสมุนไพรอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการรักษาอัตลักษณ์ทางอาหารของชุมชนแล้ว ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนผ่านการถ่ายทอดองค์ความรู้และการรวมกลุ่มกันผลิตแจ่วบองเพื่อจำหน่าย 3) ทูทางสังคมด้านปลาสาม คือ สะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมการถนอมอาหารของชาวอีสาน ซึ่งได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การทำปลาสามในชุมชนอาศัยวัตถุดิบจากแหล่งน้ำในท้องถิ่น เช่น ปลาตะเพียนและปลานิล โดยใช้กระบวนการหมักดองตามสูตรดั้งเดิมที่พัฒนามายาวนาน และ 4) ทูทางสังคมด้านความสามัคคี คือ เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและส่งเสริมการพัฒนาในทุกด้าน ความสามัคคีของชาวบ้านสะท้อนให้เห็นผ่านการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยการศึกษาทูทางสังคมของชุมชนเป็นแนวทางสำคัญในการทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในมิติต่าง ๆ งานวิจัยหลายชิ้นในประเทศไทยได้กล่าวถึงบทบาทของทูทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน สอดคล้องกับพรรณิ บัวบุชา (2560) ศึกษาทูทางสังคมของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และพบว่า การรวมกลุ่มของชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและการสร้างอัตลักษณ์ชุมชน นอกจากนี้ นฤมล อินทร์ศรีวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทูทางสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก โดยเน้นถึงความสำคัญของเครือข่ายทางสังคมในการส่งเสริมอาชีพและการเพิ่มศักยภาพของชุมชน นอกจากนี้ สมหมาย สุขประเสริฐ (2561) ได้เน้นถึงบทบาทของทูทางสังคมในการพัฒนาเกษตรกรรมชุมชน โดยพบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้และการรวมกลุ่มของเกษตรกรช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้านการผลิตและการตลาดของสินค้าชุมชน และวิไลวรรณ ทองไทย (2562) ยังสนับสนุนแนวคิดนี้ โดยชี้ให้เห็นว่าทูทางสังคมช่วยให้ชุมชนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงภาวะวิกฤต เช่น โรคระบาดหรือภัยพิบัติ

จากการศึกษางานวิจัยเหล่านี้ สามารถสรุปได้ว่าทูทางสังคมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือสังคม งานวิจัยของนักวิชาการไทยหลายท่านให้การสนับสนุนแนวคิดนี้โดยเน้นถึงบทบาทของเครือข่ายสังคม การรวมกลุ่ม และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาทูทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มุ่งเน้นการใช้ทูทางสังคมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยนี้ คือ การเข้าใจบทบาทสำคัญของทูทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น การผลิตสินค้าพื้นบ้านอย่างแจ่วบองและปลาสาม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างรายได้และเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ในตลาดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตอาหารและการจัดการทรัพยากรยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่า การร่วมมือและความสามัคคีในชุมชนเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ชุมชนสามารถเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ซึ่งองค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและเสริมสร้างทูทางสังคมในชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเรื่องทุนทางสังคมของชุมชนตำบลเสาเล้า อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ คือการส่งเสริมการพัฒนาทุนทางสังคมในด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับชุมชน โดยเฉพาะการสนับสนุนการรวมกลุ่มและเครือข่ายต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ผลิตสินค้า OTOP กลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มอาชีพ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การฝึกอบรม และการพัฒนาทักษะด้านการผลิต การตลาด และการจัดการ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าพื้นบ้าน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น การจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพและเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยจะช่วยให้ชุมชนสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรภายนอก เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดการสนับสนุนทางการเงิน การส่งเสริมการตลาด และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการยกระดับผลิตภัณฑ์จากชุมชนให้สามารถขยายตลาดได้ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ นอกจากนี้ การพัฒนาและการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการประชาสัมพันธ์และการขายสินค้าออนไลน์จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์จากชุมชนตำบลเสาเล้าได้รับการยอมรับและเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนากร บุญพงษ์. (2020). *การศึกษาปัญหาทางสังคมในชุมชน: จากข้อมูลสู่การพัฒนา*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์วิจัย.
- นพรัตน์ บุญลือ. (2020). *การศึกษาข้อมูลชุมชน: แนวทางและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- นฤมล อินทร์ศรีวงศ์. (2563). ทุนทางสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนชนบท. *วารสารเศรษฐศาสตร์ชุมชน*, 12(1), 78-92.
- นุชนภา บุญเจริญ. (2021). *การศึกษาชุมชน: การมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิจัย.
- พรณี บัวบูชา. (2560). ทุนทางสังคมกับการพัฒนาชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารการพัฒนาชุมชน*, 25(3), 45-62.
- วิชาญ พูลศิริ. (2021). *การวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน: การใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- วิไลวรรณ ทองไทย. (2562). บทบาทของทุนทางสังคมในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท้องถิ่น. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 30(2), 102-118.
- สมชาย อารมณดี. (2018). *การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน*. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- สมหมาย สุขประเสริฐ. (2561). *การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรมชุมชนอย่างยั่งยืน*. (วิทยานิพนธ์). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมเกียรติ เกิดสิน. (2019). *การพัฒนาชุมชนจากการศึกษาข้อมูลและการประเมินสภาพทรัพยากร*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- อังคณา พันธะกุล. (2019). *วิธีการเก็บข้อมูลในชุมชน: เทคนิคและเครื่องมือในการศึกษาข้อมูล*. ชลบุรี: สำนักพิมพ์วิจัย.

สุกัญญา ศรีบัวทอง. (2020). *การประเมินทรัพยากรและสภาพชุมชนในประเทศไทย*. คณะเกษตรศาสตร์ สุรินทร์: มหาวิทยาลัย
สุรินทร์.

Babbie, E. (2020). *The practice of social research*. (15th ed.). Cengage Learning.

Goodchild, M. F. (2018). GIScience, geography, form, and process. *Annals of the American Association of Geographers*, 10(5), 1207-1223.

Green, G. P. and Haines, A. (2016). *Asset building and community development*. (4th ed.). SAGE Publications.